

παραπολλούς ανθρώπους, άλλους γραμματισμένους κι' άλλους άγραμμάτους, και πολλοί με ζητούσανε στὸ γραφεῖό μου, μὰ κανέναν ἀπ' αὐτοὺς δὲν ἔλεγε «γραμματικὸς» οὐτε «γραμματεὺς» παρὰ πάντα ὁ «γραμματέας» καὶ αὐτικὴ «γραμματία». Ὁ Ἔβιος ὁ κ. Δήμαρχος πολλὰς φορὲς ἔλεγεν: «ὁ γραμματέας μου» θέλωμε κι' ἄλλες ὀνομαστικὲς σὲ εἶς; Νὰ τὰ Μανιάτικα παρανόμια: Μαυράδας, Πετρίδας, Δημητρίδας, Κουκέας, Μοσκουλέας, Μαυρίδας καὶ χίλια ἄλλα ἀκόμη. Μὰ θὰ πῆ κανένας: Αὐτὰ εἶναι παρανόμια. Καὶ τί με τοῦτο; Μήπως τὰ παρανόμια δὲν ἔχουνε δικαιώματα στὴ γραμματικὴ καὶ στὴ γλωσσολογία; Εἶναι ἀκόμη καὶ τὰ ὀνόματα Θεσίας, Ὀδυσσίας, ποὺ εἶναι τὰ φωνήϊκι βλος ὁ κόσμος. Ὅλες αὐτὲς τὶς λέξεις ὡς τώρα δὲν τίς εἶπε κανένας: Σκαπανιά, δεκανιά, Ιππιὰ γραμματιὰ, Μαυραδιά κτλ. Θεσιὰ, Ὀδυσσιὰ, Ὀρριὰ, καὶ Φαρρῶ πῶς ποτὲ δὲ θὰ τίς πῆ. Νὰ κι' ὁ ζωγράφος μας ὁ Ἀριστέας ποὺ ὄσο κι' ἐν ὑπογράφεται Ἀριστεύς, ὁ κόσμος τότε λέει: «ὁ Ἀριστέας» ἔχει ὅμως κι' ἐν Ἀριστεύς. Στὴν ἴδια σειρά βάζω καὶ τὸ «βαφίνας» ἐν καὶ λέγεται καὶ «βαφίξ», μὰ σὲ περίστασι, ποὺ ὁ λαὸς λέγοντας τον εἶναι, θέλει νὰ δείξῃ πῶς ὁ βαφίνας αὐτὸς δὲν εἶναι καθὺς τεχνίτης. Μὰ καὶ τὴ λέξη «βασιλέας» θὰ τὴν ἀκούσῃ κανένας καὶ στὴν Ἀθήνα καὶ σ' ἄλλες πολιτείας συχνότερα ἀπὸ τὸ «βασιλιάς». Ὡστε, καθὼς βλέπουμε, τὴν ἔχει τὴ κατάληξη εἶς ὁ λαὸς καὶ σὲ μεγάλο βαθμὸ, τὴν ἄλλαξε σὲ ἰᾶς ὅπου τοῦρχονταν ἄλλοτε, μὰ κι' ὅπου ἤθελε νὰ δείξῃ κάποια κακὴ σημασία. Γι' αὐτὸ ἔχει τὸ «αγραφίνας» γιὰ νὰ λέγῃ τὸ μουτζαλωτὴ τοῦ χαρτιοῦ, μὰ φύλαξε καὶ τὸ «αγραφέας» ὅταν θέλει νὰ πῆ τὸν ὑπάλληλο. Τὸ νόστιμο ὅμως εἶναι πῶς καὶ τὴν κατάληξη εἶς τὴν ἔχει σὲ κάμποσες λέξεις μὰ βριστικὴ σημασία καὶ ποὺ δὲν τὴ γράφω γιὰ νὰ μὴ νοιώσουν κάποιοι ἀνηδία εἶς: θὰ διαβάσουν τίς γραμμὲς μου τοῦτες. Φαρρῶ πῶς τὸ ζήτημα γιὰ τὸν ἐνικὸ ἀριθμὸ λύνεται μ' αὐτὰ πολὺ σωστὰ καὶ σύμφωνα μὲ τὸ γλωσσικὸ αἰσθημα τοῦ λαοῦ καὶ μὲ τὴν ἐπιστήμη.

Ἄς ἔρθουμε τώρα στὸν πληθυντικὸ. Ὁ τύπος συγγραφέων ὀρθῶ-κοφτὰ μοῦ φαίνεται ὁ καλύτερος κι' ὁ πιὸ σωστὸς, γιὰτὶ στηρίζεται ἰσα-ἰσα ἀπάνου στὴ γλώσσα τῆς ζωτικῆς. Ἡ κατάληξη πῶς εἶναι πολὺ ἀγαπητὴ καὶ συχὴ στὸ στόμα τοῦ λαοῦ τόσο, ποὺ πολλὰς φορὲς λέει καὶ οἱ ταμειήδες: Τὶς ἴδιες λέξεις ποὺ ἀνάφανα παραπάνου τίς ἀκούμε καὶ στὸν πληθυντικὸ νὰ λέγονται ἀπὸ κάθε λογῆς Ἕλληνα «σκαπανέηδες, ἱππέηδες, γραμματέηδες, βαφίηδες». Τὰ παρανόμια τὰ Μανιάτικα ἀδύνατο νὰ εἰπωθοῦν ἄλλῶς παρὰ Πετρίηδες, Δημητρήηδες, Μαυρήηδες, Κουκέηδες καὶ τὸ βεβαιόηδον αὐτὸ μὲ τὸν πισσημέτερο τρόπο χιλιάδες ὀνόματα ποὺ τὰ συγγολένε. Μὰ θὰ μοῦ πῆ κανένας: «Κυρίε μου οἱ λέξεις, ποὺ μὰς εἶπες παραπάνου μὴ κανε στὸ στόμα τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὴν καθαρεύουσα, πῆραν τὸ λαϊκὸν τύπο, μὰ δὲν εἶναι καὶ γνήσιες δημοτικὲς, γι' αὐτὸ δὲ μποροῦν νὰ χρησιμεύουν ὡς πρόπει στὴν ἀπόλυτη ἀπόδειξη». Ὡστε δὲ φτάνουν αὐτὰ; Μὰ νὰ ποὺ ἐγὼ φύλαξα γιὰ τὸ τέλος καὶ μιὰ λέξη καθαυτὸ λαϊκὴ. Καὶ μάλιστα ξένη λέξη, ποὺ ὁ λαὸς μὲ τὴ θαύμασια γλωσσολογικὴ του δύναμη τῆς ἔδωκεν ὅλη τὴν Ἑλληνικὴ φόρμα. Στὴν Πάτρα καὶ σὲ πολλὰ μέρη τοῦ Μωριά καὶ σὲ μερικὰ τῆς Ρούμελης λένε ὁ κολλέας (σύντροφος). Πρῶτα ἦταν collegas, ὕστερον κολλήγας (τόνε λένε εἶς σὲ πολλὰ μέρη) καὶ παραύστερον κολλέας. Στὰ ἴδια αὐτὰ μέρη ἀκούσῃ πάντα κανένας καὶ τὸν πληθυντικὸ κολλήηδες, ἀπὸ παιδιὰ κι' ἀπὸ μεγάλους: «εἰμαστε κολλήηδες». Ἐρχονται οἱ κολλήηδες μου, σὲ ζητοῦν οἱ κολλήηδες σου. Εἶναι: κ' ἕνα παλιὸ δίστιχο ἀπὸ κάποιο τραγοῦδι:

Καὶ μ' ἐμὰς οἱ μπένδες
Γίνηκαν κολλήηδες.

Φαρρῶ πῶς αὐτὰ ἀκούνε γιὰ νὰ κρατήσουμε τὸν τύπο συγγραφέας καὶ τὸν πληθυντ. συγγραφέηδες χωρὶς νὰ ζητᾶμε ἄλλον ἄδικα καὶ χωρὶς νὰ ἀλλάξουμε τὴ σημασία τοῦ μοναδικοῦ μας γραφεῖ. Ὅσο γιὰ τὸ ρῆμα, ὅποιος θέλει νὰ συγγράφῃ, ἄς κοιτάξῃ πῶς ἐσύγγραφαν οἱ ἀληθινοὶ συγγραφέηδες καὶ ἂν εἶναι φυσικὸ τοῦ θὰ μποροῦσῃ νὰ συγγράφῃ κατὰ καλὸ, καὶ τότες θὰ πῆ: νὰ ποὺ ἐσύγγραφα κ' ἐγὼ καὶ δὲν εἶμαι ἄλλος γραφεῖς.

Ἀλεξάνδρεια 26 τοῦ Φλεβάρη 1905

ΝΑ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΝΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα ἀρ. 10.—Γιὰ τὸ ἔξωτερικὸν φρ. χρ. 10
20 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 20

ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ: Στὰ κεντρικὰ τῆς Ἡλατίας Συντάγματος, Ὀμόνοιας, Ἰπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιοδρόμου (Ὁφθαλματρεῖο) Σταθμοῦ ὑπογείου Σιδηροδρόμου (Ὀμόνοια) στὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη Ἡλατία Στουρνάρα, Ἐξάρχεια, στὸ βιβλιοπωλεῖο «Ἐστίας» Γ. Κολάρου. Στὸν Πειραιῶ: Καπνοπωλεῖο Γ. Σηροῦ. ὁδ. Βουβουλίνας ἀρ. 1, σιμὰ στὴν Τροῦμπα Ἡ συντρομὴ πλερώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἐνὸς χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΜΑΤΑ

ΣΤΗΝ „ΑΚΡΟΠΟΛΗ“

τῆς περασμένης Κυριακῆς, σελ. 4, στίλ. 4, δημοσιεύτηκε μιὰ δῆλωσις πολὺ περίεργη, τῆς κ. Ἀσπασίας Μ. Γουλιμῆ, καὶ μὲ ἄλλη δῆλωσις, ἀκόμα περιεργώτερη, τῶν «ἀνθρώπων τοῦ σπιτιοῦ τῆς» ποὺ νὰ σᾶς ποῦμε τὴ μαυραλήθεια δέξινον κ' οἱ δύο τους, οἱ δῆλωσες δὴλ. νὰ χαραχτοῦν μὲ χρυσὰ γράμματα στὴ σάλα τῆς Βουλῆς γιὰ νὰ τίς διαβάσουν ὅσοι φαντάζονται πῶς ἡ πατρίδα μας δὲν κατοικίεται ἀπὸ λεύτερους πολίτες, ἀλλ' ἀπὸ κομματικὸς ραγιάδες καὶ ἀπὸ βώδια—μὲ τὴν κυριολεξία τῆς ἡ λέξιν—συνταγματικὰ.

Ἡ κ. Γουλιμῆ, λοιπὸν ποὺ λέτε, ἀπαντώντας σ' ὄσους τῆνε συκοφαντήσανε πῶς ἐδὼλε ἡ ἕθνηκε τὸν συνδυασμὸ τοῦ Δελνηγώργη-Τρικούπη στίς τελευταῖες ἐκλογές, δῆλώνει πῶς καὶ ὕστερα ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ ἀνθρώπου τῆς, ἀνῆκει, αὐτὴ καὶ ὅλ' οἱ ἄνθρωποι τοῦ σπιτιοῦ τῆς, στὸν σεβαστὸν κτλ. Θ. Π. Ντελνηγιάννη, καὶ «ὕπακούουσα εἰς τὴν διαταγάν του» ἐδὼκε τὸ ὕψη φους τῆς στὸν συνδυασμὸ Δελνηγώργη-Τρικούπη.

Ἡ δεῦτερη δῆλωσις τώρα. Μὰ αὐτὴ δέξινον νὰ δημοσιευτεῖ ἀλάκερη κι' ἄς εἶναι καὶ στὴν καθαρεύουσα γραμμὴν. Ἐξαιρετικὴ ἡ περίστασι κ' ἐπιτρέπονται τὰ τέτια:

ΔΗΛΩΣΙΣ

Ἡμεῖς πάντες οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι χωρὶς κ' οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ Ἀγγελοκάστρου τοῦ δήμου Ὀλυνίας τῆς ἐπαρχίας Μεσολογγίου, ἀνήκομεν ἀποκλειστικῶς, καὶ θὰ ἀνήκομεν εἰς τὴν οἰκογένειαν Γουλιμῆ, τῆς ὁποίας κεφαλὴ εἶναι ἡ χήρα τοῦ μακαρίτου ἀρχηγοῦ μας, καὶ πολυτίμου προστάτου μας Μιλτιάδου Γουλιμῆ, εἰς τὸ κέλευσμα δὲ τῆς χήρας Γουλιμῆ ὑπακούοντες πάντοτε, ἐψηφισαμεν κατὰ τὰς παρελθούσας ἐκλογάς τὸν συνδυασμὸν μόνον Δελνηγώργη καὶ Ἰωάννου Τρικούπη.

Ἐν Ἀγγελοκάστρῳ τῇ 4 Μαρτίου 1905.

Ὅ,τι καὶ νὰ γράψῃ κανένας σκολιάζοντας τίς

δύο αὐτὲς ἐϋ γ λ ω τ τ ὅ τ α τ ε ς δῆλωσες, θάναται τίποτα μπροστὰ σὲ ὅσα οἱ ἴδιες φωνάζουν καὶ κηρύχουνε. Εἶναι ἀκόμα καὶ μεγάλο κρίμα νὰ μουντζουρώσει κανένας μὲ σκόλια τίς δύο αὐτὲς πολύτιμες περγαμνές. Ἄς τίς πάρουν λοιπὸν ἐσοὶ ἀσκολιάστες ὅσοι πιστεύουν πῶς ἡ Ἑλλάδα κυβερνίεται ἀνθρωπινὰ κι' ἄς μὰς τίς τρίψουν στὴ μούρη μας. Μὰς δέξινον σὲ ἀληθινὰ τέτια μεγάλῃ κ' ἐξαιρετικὴ τιμῇ.

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ

τόποι κατάντησαν οἱ περισσότεροὶ κοπρῶνες, μὲ τὴ μανία ποδοῦν οἱ Ρωμιοί, καθὼς μὰ; ἔλεγε προχτές ὁ ἀρχαιολόγος φίλος μας Περικλῆς Γιαννόπουλος, νὰ μαγαρίζουν κάθε ἱστορικὸ μνημεῖο καὶ νὰ λερώνουν κάθε καινοῖρια μάρμαρο.

Τὴ μανία μας αὐτὴν, κατὰ τὸν κ. Χατζιδάκι πάντοτε, πρέπει νὰ τὴν κρύβουμε καὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς ξένους γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἀστονομία μας βέβηκε στὰ γερὰ νὰ καθάρσει ὅλα τὰρχαία μνημεῖα γιὰ νὰ μπορέσουνε νὰ τὰ ἐπισκεφτοῦν μεθαύριο οἱ ξένοι ἀρχαιολόγοι μὲ ἀνοικτὰ τὰ μάτια καὶ τίς μύτες τους.

Ἄφου εἶναι ἐσοὶ τὰ πράματα, μακάρι νὰ γίνονταν κάθε χρόνο Ἀρχαιολογικὸ συνέδριο. Κ' ἕνα ἄλλο ἀκόμα: Ἄφου καθαρίζονται ὅλ' οἱ Ἀρχαῖο τόποι, καλὰ θὰ εἶτανε νὰ καθαριστεῖ κ' ἡ γλώσσα τοῦ Μιστριώτη γιὰτὶ ἀρχαία εἶναι κι' αὐτὴ καὶ θὰ ζητήσουν μεθαύριο οἱ ξένοι ἀρχαιολόγοι νὰ τὴν ξετάσουν.

ΕΝΑΣ

δασάρχης καταδικάστηκε τὴν περασμένη Δευτέρα ἀπὸ τὸ δικαστήριον γιὰτὶ ἔφαγε, λέει, δύο χιλιάδες ὀκάδες κάρβουνα.

Ὁ φοβερός αὐτός Κάλιμπαν εἶχε βάλει κάλπη καὶ γιὰ βουλευτῆς, κι' ἂν πετύχαινε θάχε τὸ κουράγιο ὁ ἀθεόφοβος νὰ καταβροχθίσει ὅλες τίς καρβουναποθήκες τοῦ Κάρντιφ καὶ τοῦ Νιουκάστελ.

Ὁ Θεὸς μὰς λυπήθηκε!

ΜΟΛΙΣ

τέλειωσαν οἱ ἐκλογές, καὶ ἡ Κυβέρνησις ἔρχισε νὰ ξετρύπωνε δεξὰ ζεστὰ ἀργομισθοῦς, ποὺ θὰ πεῖ τεμπελχανάδες διορισμένους σὲ διάφορες δημοσίαι θέσεις γιὰ νὰ παίρουν μιστὸ καὶ νὰ μὴν κάνουν τίποτα.

Τοὺς ἀργομισθοῦς αὐτοὺς τοὺς ἔπαψε ἡ Κυβέρνησις κι' ὅλος ὁ τύπος ἐνθουσιάστηκε. Κανένας ὅμως δὲ βρέθηκε νὰ ρωτήσῃ γιὰτὶ δὲν τοὺς ἔπαυε πρὶν γίνον οἱ ἐκλογές, οὔτε πάλι νὰ ζετᾶσι μήπως τοὺς διορίσει ἡ ἴδια ἡ Κυβέρνησις γιὰ νὰ κολακίσει τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλο ἐκλογικὸ κομματάρχη τῆς.

Τέτιες μικροδουλιές δὲν κάνουν καμιά ἐντύπωσι ἐδῶ καὶ γι' αὐτὸ καὶ δὲν ζετᾶζονται.

ΣΚΕΨΗ

ἔγινε νὰ κατάρχηθῃ τὸ Ἐθνικὸ τυπογραφεῖο, μὰ ἡ σκέψη δὲν πραγματοποιήθηκε, οὔτε θὰ πραγματοποιηθῇ, γιὰτὶ δὲ βραδύεται, λένε, ἄλλο τυπογραφεῖο ἰδιωτικὸ, ποὺ κτλ.

Ὅσα κι' ἂν εἶπαν, ψέματα. Δὲν καταργεῖται τὸ Ἐθνικὸ Τυπογραφεῖο γιὰτὶ μοιάζει μὲ τὸ ἀρχαῖο Πρωτανεῖο ποὺ θρέφονται μέσα του τεμπελιάζοντας ὅλοι οἱ κηφήνες τοῦ κόμματος.

Ἄμα καταργηθῇ κι' αὐτὸ, στερεοῦσι μιὰ ρουφετομάνα πρῶτης, καὶ δὲ γίνεται.